Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
keskiviikko 19.05.2021 klo 11.30 / HE 86/2021 vp

Lausuntopyyntö HE 86/2021 vp: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työttömyysturvalain 11 luvun väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Uudenmaan TE-toimiston lausunto: Yrittäjän työmarkkinatukioikeutta koskevan työttömyysturvalain väliaikaisen säännöksen voimassaolon jatkaminen

Yleistä

Uudenmaan TE-toimisto pitää yrittäjän työmarkkinatukioikeutta koskevan työttömyysturvalain väliaikaisen säännöksen voimassaolon jatkamista erittäin tärkeänä ja perusteltuna asiakkaiden toimeentulon kannalta.

Uudenmaan TE-toimisto kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että väliaikaisen lain voimassaolon jatkaminen toistuvasti muutamaksi kuukaudeksi kerrallaan aiheuttaa TE-toimistoissa huomattavasti lisätyötä, joka on pois muusta asiakaspalvelusta. Erityisesti näin tapahtuu, jos TE-toimistojen edellytetään ottavan yhteyttä henkilökohtaisesti jokaiseen työmarkkinatukea saavaan yrittäjäasiakkaaseen.

Perustelut

Uudenmaan TE-toimistossa on tällä hetkellä noin 10 000 työmarkkinatukea saavaa yrittäjäasiakasta. Covid-19-pandemian jatkuessa ja vaikuttaessa edelleen yritystoimintaan, mahdollisuus saada työmarkkinatukea turvaa yrittäjien toimeentuloa epävarmassa ja haasteellisessa tilanteessa.

On perusteltua, että koronan vuoksi käyttöönotetuista poikkeustoimista pyritään luopumaan heti kun se on mahdollista. Tästä näkökulmasta väliaikaisen lain voimassaolon jatkaminen lyhyeksi määräajaksi kerrallaan on ymmärrettävää. Toimeenpanon näkökulmasta lakimuutosten voimassaolon jatkaminen lyhyissä pätkissä tuottaa kuitenkin merkittävästi työtä. Koska tätä työtä ei ole kyetty automatisoimaan, se joudutaan tekemään manuaalisesti. Manuaalisesti tehtävään työhön kohdennettu henkilöresurssi on suoraan pois muusta asiakaspalvelusta. Uudenmaan TE-toimisto katsoo, että automatisoinnin mahdollisuutta tulisi edelleen selvittää ELY-keskusten sekä TE-toimistojen kehittämis- ja hallintokeskus KEHA:ssa, vähintäänkin jotta tulevaisuudessa vastaaviin tilanteisiin kyettäisiin varautumaan paremmin.

Hallituksen esityksen pääasiallisissa vaikutuksissa on todettu, että lain voimassaolon jatkamisen vuoksi TE-toimistojen annettavaksi tulee uusia työvoimapoliittisia lausuntoja, joita arvioidaan olevan enimmillään muutamia

kymmeniä tuhansia. Esityksen mukaan tarkka määrä ja tästä työ- ja elinkeinotoimistoille aiheutuva työmäärä ei ole arvioitavissa.

Uudenmaan TE-toimisto kiinnittää huomiota siihen, että kyseessä on vuoden 2021 alusta lukien jo kolmas kerta, kun mainittu työmäärä tulee tehtäväksi.

Kun säännöksen voimassaoloa jatkettiin huhtikuun 2021 alusta kolmella kuukaudella kesäkuun 2021 loppuun, Uudenmaan TE-toimistossa jatkamisen edellyttämiä toimenpiteitä oli tekemässä yhteensä 40 asiantuntijaa kuukauden ajan. Työskentely aloitettiin 29.3.2021 ja saatiin päätökseen 30.4.2021. Tänä aikana käsiteltiin 10 422 asiakasta.

Pelkästään Uudenmaan TE-toimistossa on määräaikaisen lain voimaantulon jälkeen (2020–2021) annettu yhteensä yli 52 700 yrittäjien työmarkkinatukea koskevaa lausuntoa. Näistä lausunnoista valtaosa on annettu viimeisen 5 kuukauden aikana. Jotta tämä määrä lausuntoja on saatu annettua, tämä on vaatinut yhteensä 170 asiantuntijan täyden työpanoksen eli keskimäärin kuukautta kohti 34 asiantuntijan täyden työpanoksen. Tämän lisäksi keväästä 2020 alkaen keskimäärin seitsemän asiantuntijaa on käyttänyt täyden työajan uusien työmarkkinatukea hakevien yrittäjien palveluun.

Uudenmaan TE-toimisto haluaakin kiinnittää huomiota siihen, että työskentelykuukausissa laskettuna työttömyysturvalausuntojen antamiseen käytetty työpanos Uudenmaan TE-toimistossa on ollut yli kaksinkertainen verrattuna siihen työpanokseen, mikä on voitu kohdentaa varsinaiseen yrittäjien palveluun. Panostamalla työttömyysturvalausuntojen automatisointiin olisi voitu vapauttaa merkittävästi henkilöresurssia manuaalisesta ja osin mekaanisesta tallennustyöstä asiakkaiden palvelutarpeiden kartoittamiseen ja tilanteeseen sopivien palveluratkaisujen etsimiseen.

Jos lain voimassaoloa jatketaan esityksessä ehdotetulla tavalla, edellä mainittu työ yhteydenottoineen työmarkkinatukea saaviin yrittäjiin on tulossa tehtäväksi uudestaan kesä-heinäkuun taitteessa. Työn organisoinnin ja resursoinnin näkökulmasta ajankohta on meneillään olevasta lomakaudesta johtuen haasteellinen. Myös vuonna 2020 yrittäjien työmarkkinatukioikeuden jatkaminen ajoittui keskelle lomakautta, mutta tuolloin tilanteen hoitamista helpotti se, että TE-toimiston työnjohdon alla oleva henkilöstömäärä oli merkittävästi nykyistä suurempi. Työllisyyden kuntakokeilujen käynnistyttyä 1.3.2021 Uudenmaan TE-toimiston henkilöstöstä noin 430 htv:tä on siirtynyt kuntien työnjohdon alle. Yrittäjien työmarkkinatukioikeuden jatkamiseen liittyvä työ kuuluu kokonaisuudessaan TE-toimiston vastuulle, koska asiakkaat eivät ole työttömiä työnhakijoita eivätkä siten kuulu kuntakokeilujen asiakasryhmään.

Edellä kerrotulla Uudenmaan TE-toimisto haluaa kuvata, että kyseessä on todella suuri työmäärä. Kun asiassa ei mitä ilmeisimmin ole mahdollisuutta hyödyntää automatisaatiota, Uudenmaan TE-toimisto esittää vahvana toiveena, että valtakunnallisessa toimeenpanoa koskevassa ohjeistuksessa linjattaisiin, että jatkolausunnot yrittäjille voitaisiin antaa ilman yhteydenottoa

kyseisiin yrittäjäasiakkaisiin. Tämä sujuvoittaisi ja nopeuttaisi prosessia TE-toimistossa merkittävästi. Asiakkailla on joka tapauksessa velvollisuus itse ilmoittaa työllisyystilanteensa muutoksista, ja tällöin etuuden maksaja selvittää mahdollisten tulojen muutoksen vaikutuksen työttömyysetuuteen.

Juristi Tuomas Kallio